

Απαντήσεις
Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
τάξη: Γ Λυκείου

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

A1.

Πεδινοί

Μεγάλη πολιτική παράταξη στην Εθνοσυνέλευση του 1862-64. Οι πεδινοί είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη, ο οποίος υπονόμει τους κοινοβουλευτικούς θεσμούς. Με παρεμβάσεις στο στρατό επιχείρησε τη δημιουργία σώματος «πραιτωριανών» για να εξασφαλίσει την παραμονή του στην εξουσία. Εμπόδιο στις επιδιώξεις του στάθηκαν πολιτικές ομάδες και θεσμοί. Ο Βούλγαρης έβρισκε οπαδούς ανάμεσα σ' εκείνους που είχαν διοριστεί παράνομα στο στρατό ή στο δημόσιο, και φοβούνταν μη χάσουν τη θέση τους σε περίπτωση επικράτησης συνθηκών κοινοβουλευτικής νομιμότητας, σε άνεργους πτυχιούχους και στους μικροκαλλιεργητές. (σχολικό βιβλίο, σελ. 77)

Ορεινοί

Μεγάλη πολιτική παράταξη στην Εθνοσυνέλευση του 1862-64. Οι ορεινοί απαρτίστηκαν από διάφορες ομάδες (υπό τον Δ. Γρίβα και τον Κ. Κανάρη) με κοινό στόχο την αντίσταση στην πολιτική των πεδινών. Βρήκαν υποστηρικτές μεταξύ των μικροκαλλιεργητών, των κτηνοτρόφων, των εμπόρων και των πλοιοκτητών. (σχολικό βιβλίο, σελ. 77)

Εκλεκτικοί

Πολιτικός σχηματισμός με μικρότερη απήχηση στην Εθνοσυνέλευση του 1862-64. Οι Εκλεκτικοί ήταν μια ετερόκλητη παράταξη εξεχόντων πολιτικών, λογίων και αξιωματικών, με μετριοπαθείς θέσεις, η οποία προσπαθούσε να μεσολαβεί μεταξύ των άλλων παρατάξεων και να υποστηρίξει σταθερές κυβερνήσεις. (σχολικό βιβλίο, σελ. 77)

ΜΟΝΑΔΕΣ 12

A2.

1. Σ
2. Λ

3. Σ
4. Σ
5. Λ
6. Λ
7. Σ
8. Σ

ΜΟΝΑΔΕΣ 8

B1

α) Οι κομματικές παρατάξεις συμφώνησαν στην ανάγκη να κατοχυρωθούν συνταγματικά ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα: η ισότητα απέναντι στο νόμο, η απαγόρευση της δουλείας, το απαραβίαστο του οικογενειακού ασύλου, η ελευθερία γνώμης και τύπου, η προστασία της ιδιοκτησίας, η δωρεάν εκπαίδευση. (Μονάδες 3)

β) Στο σύνταγμα καθορίστηκαν και οι βασιλικές εξουσίες. Μεταξύ των σπουδαιότερων ήταν η συμμετοχή του βασιλιά στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας και η αρχηγία του κράτους και του στρατού. Όμως, καμία πράξη του δεν είχε ισχύ χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού. (Μονάδες 3)

γ) Με άλλες διατάξεις, α) κατοχυρωνόταν, με ελάχιστους περιορισμούς, το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας για τους άνδρες, ρύθμιση που αποτελούσε παγκοσμία πρωτοπορία, β) οριζόταν η εκλογική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία οι εκλογείς μπορούσαν να δώσουν θετική ψήφο σε όσους υποψηφίους ήθελαν, συμπληρώνοντας ψηφοδέλτια, ακόμη και διαφορετικών Συνδυασμών, γ) προβλεπόταν η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας. Οι γερουσιαστές θα διορίζονταν από τον βασιλιά και θα διατηρούσαν το αξίωμά τους ισόβια. (Μονάδες 9)

ΜΟΝΑΔΕΣ 15

B2

α) Παρά την έντονη αντίδραση του βασιλιά Γεωργίου Α', η Εθνοσυνέλευση επέβαλε την αρχή να προέρχεται η κυβέρνηση από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Αυτό που δεν ορίστηκε με σαφήνεια, διότι θεωρήθηκε αυτονόητο, ήταν ότι ο βασιλιάς όφειλε να δώσει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης σε βουλευτή του κόμματος που είχε την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής. ήταν ότι ο βασιλιάς όφειλε να δώσει την εντολή σχηματισμού

κυβέρνησης σε βουλευτή του κόμματος που είχε την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας της Βουλής. Ο Γεώργιος εκμεταλλεύτηκε αυτήν την ασάφεια, για να διορίζει κυβερνήσεις της αρεσκείας του, μέχρι την ψήφιση της αρχής της δεδηλωμένης το 1875. (Μονάδες 6)

β) Η ιδέα ανήκε στον νέο τότε πολιτικό Χαρίλαο Τρικούπη, ο οποίος υποστήριξε δημόσια ότι μόνη λύση στο πρόβλημα της πολιτικής αστάθειας ήταν η συγκρότηση δύο μεγάλων κομμάτων εξουσίας, σύμφωνα με το πρότυπο της Αγγλίας. Για να καταστεί αυτό δυνατόν, έπρεπε ο βασιλιάς να αναθέτει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης μόνο σε πολιτικό ο οποίος σαφώς είχε τη «δεδηλωμένη» εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των βουλευτών. Αυτό θα στερούσε από τα κόμματα μειοψηφίας τη δυνατότητα να σχηματίζουν κυβέρνηση, θα τα ωθούσε σε συνένωση με τα μεγάλα και θα είχε ως αποτέλεσμα σταθερότερες κυβερνήσεις πλειοψηφίας. Ο βασιλιάς, υπό την πίεση της αντιπολίτευσης και του επαναστατικού αναβρασμού του λαού, υιοθέτησε τελικά την άποψη του Τρικούπη, η οποία αποτελεί τομή στην πολιτική ιστορία της χώρας, καθώς οδήγησε σε μεταβολή του πολιτικού τοπίου. (Μονάδες 9) **ΜΟΝΑΔΕΣ 15**

Γ1 - Προτεινόμενη δομή απάντησης.

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 64: Οι ηγέτες και οι οπαδοί του αγγλικού κόμματος ξεκινούσαν από τη σκέψη που είχε ωριμάσει από τις αρχές της δεκαετίας του 1820, ότι ένα ελληνικό κράτος θα μπορούσε να ιδρυθεί και να έχει ασφαλή σύνορα μόνο με την υποστήριξη της Αγγλίας. Όταν μάλιστα θα κατέρρεε η Οθωμανική αυτοκρατορία, θα μπορούσε να διευρύνει τα εδαφικά του όρια. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ηγέτης του αγγλικού κόμματος, περίμενε την υποστήριξη της Βρετανίας στις εδαφικές διεκδικήσεις της Ελλάδας, ενώ η Βρετανία έπαιρνε σαφή θέση υπέρ της ακεραιότητας της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ο Έλληνας πολιτικός πίστευε ότι η προϊούσα διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας θα ανάγκαζε την Αγγλία να επιλέξει τη συμμαχία της Ελλάδας στην περιοχή, ως φραγμό στα επεκτατικά σχέδια της Ρωσίας.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α': Ο Μαυροκορδάτος διατύπωσε τις ιδέες του σε ένα πολύ σημαντικό υπόμνημα που συνέταξε το 1848, το οποίο α) αποτελεί αριστοτεχνικό κατηγορητήριο κατά του ακραίου αλυτρωτισμού και β) πειστική παρουσίαση των μετριοπαθών θέσεων:

1. Το ελληνικό κράτος δεν είχε δώσει στους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας

καμία απτή απόδειξη ότι η ελληνική διακυβέρνηση ήταν έστω και ελάχιστα πιο φωτισμένη από την τουρκική.

2. Δεν είχε δείξει στην Ευρώπη ότι η ελληνική ηγεμονία θα έφερνε πολιτική σταθερότητα στην Εγγύς Ανατολή.

3. η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε θεσπίσει εσωτερικές μεταρρυθμίσεις που είχαν αποκαταστήσει την τουρκική αυτοπεποίθηση και είχαν πείσει την Ευρώπη ότι η κατάρρευση δεν επέκειτο άμεσα.

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 64: Το αγγλικό κόμμα, λοιπόν, θεωρούσε ότι οι Έλληνες έπρεπε να συγκροτήσουν έναν ισχυρό κρατικό οργανισμό και να αναμένουν τις εξελίξεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α΄: Επομένως, το πρόγραμμα του Μαυροκορδάτου:

α. ήταν πρόγραμμα εσωτερικής ανάπτυξης, εμπορίου, επικοινωνιών και παιδείας

β. έμμεσα συνιστούσε τη μετάθεση της ευθύνης του αλυτρωτισμού από την παλιά στρατιωτική τάξη στην αστική, και έτσι προωθούσε έμμεσα τα οικονομικά συμφέροντα της τελευταίας ομάδας.

Συμπέρασμα: η πολιτική του Μαυροκορδάτου απαιτούσε την ηγεσία ικανών γραφειοκρατών και ισχυρών εμπόρων.

Αντίθεση: σύμφωνα με τις απαιτήσεις του αντίθετου προσανατολισμού τη διεύθυνση της υπόθεσης του αλυτρωτισμού θα την αναλάμβανε η παραδοσιακή τάξη των στρατιωτικών.

.....

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 65: Σε αντίθεση με το αγγλικό, στο γαλλικό κόμμα ήταν ευρέως διαδεδομένη η άποψη για απελευθέρωση του αλύτρωτου ελληνισμού με πολεμικές ενέργειες, το συντομότερο δυνατόν. Το 1844 ο Κωλέττης διατύπωσε με σαφήνεια στην Εθνοσυνέλευση τη «Μεγάλη Ιδέα»: Το βασίλειο αποτελούσε μόνο ένα μικρό φτωχό μέρος της Ελλάδας. Το σημαντικότερο βρισκόταν υπό οθωμανική κατοχή και θα έπρεπε όλες οι δυνάμεις του έθνους να διατεθούν για την απελευθέρωση αυτού του τμήματος.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β΄: Όλη τη διάρκεια της πρωθυπουργίας του (1844-47) ο Κωλέττης δεν αρνήθηκε ποτέ καμία από τις διαδόσεις που κυκλοφορούσαν ότι έκανε μεγαλεπήβολα αλυτρωτικά σχέδια, διαδόσεις που είναι από μόνες τους ενδεικτικές της αυξανόμενης φήμης

του ως εκπροσώπου του ριζοσπαστικού αλυτρωτισμού:

1. Το 1834, όταν η αντιβασιλεία προσπαθούσε να αποφασίσει ποια θα ήταν η μόνιμη πρωτεύουσα του κράτους, ο Κωλέτης έκανε έγγραφη πρόταση ότι το κράτος έπρεπε να αποφύγει να ορίσει επίσημη πρωτεύουσα, ως πανηγυρική υπενθύμιση ότι μόνον η Κωνσταντινούπολη μπορούσε να εξυπηρετήσει αυτό τον υψηλό σκοπό, ως ένδειξη της ελληνικής πίστης ότι επέκειτο η απόκτησή της [...].

2. Το 1844 [...] πήρε το λόγο στη συντακτική συνέλευση για να εκθέσει το νόημα της Μεγάλης Ιδέας: Γεωγραφικά η Ελλάς είναι το κέντρον της Ευρώπης ... έχουσα εκ μεν δεξιών την Ανατολήν, εξ' αριστερών δε την Δύσιν, προώρισται ώστε δια μεν της πτώσεως αυτής να φωτίση την Δύσιν, δια δε της αναγεννήσεως την Ανατολήν. Το μεν πρώτον εξεπλήρωσαν οι προπάτορες ημών, το δε δεύτερον είναι εις ημάς ανατεθειμένον· εν τω πνεύματι του όρκου τούτου και της μεγάλης ταύτης ιδέας είδον πάντοτε τους πληρεξουσίου να συνέρχωνται δια να αποφασίσωμεν ουχί πλέον περί της τύχης της Ελλάδος, αλλά περί της Ελληνικής φυλής».
[...]

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 66: Το γαλλικό κόμμα υποστήριζε την πολιτική διεύρυνσης των εδαφικών ορίων του κράτους, εκφράζοντας κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα των ατάκτων, οι οποίοι μπορούσαν να κερδίσουν τη ζωή τους μόνο από τον πόλεμο. Ασφαλώς, μέλημα των προσφύγων από αλύτρωτες περιοχές ήταν η απελευθέρωση της ιδιαίτερης πατρίδας τους. Εξαιτίας αυτής της πολιτικής ονομάστηκε και «εθνικό κόμμα».

ΚΕΙΜΕΝΟ Β': Πεθαίνοντας το 1847, εξέφρασε τη λύπη του που άφηνε ανεκπλήρωτη την αποστολή του. Άφησε να εννοηθεί ότι, αν ο βασιλιάς τον είχε καλέσει να κυβερνήσει από την αρχή, η Μεγάλη Ιδέα μπορεί να είχε πραγματοποιηθεί.

ΜΟΝΑΔΕΣ 25

Δ1 - Προτεινόμενη δομή απάντησης.

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 81: Οι αντίθετοι με την πολιτική του Τρικούπη βουλευτές συσπειρώθηκαν γύρω από τον Θ. Δηλιγιάννη, ο οποίος σε μεγάλο βαθμό εξέφραζε πολιτικές απόψεις αντίθετες από εκείνες του Χ. Τρικούπη.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ο δηλιγιαννισμός / αντι-τρικουπισμός, αποτελούσε ένα κίνημα όχι λιγότερο νέο από το προηγούμενο. Προερχόταν ασφαλώς από την παράδοση του Ι. Κωλέτη και του

Αλ. Κουμουνδούρου. Στις γραμμές του βρίσκουμε τους οπαδούς των παλιών κομμάτων με το γαλλικό και ρωσικό προσανατολισμό. Φαίνεται ότι το κοινό στοιχείο και των δυο αυτών τάσεων ήταν ο αντι-αγγλισμός, ο οποίος τις οδήγησε ως τη συγχώνευση σε ένα ενιαίο κόμμα.

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 81: Ο Δηλιγιάννης δεν αποδεχόταν το χωρισμό των εξουσιών και στόχευε στη συγκέντρωση και τον έλεγχο τους από το κόμμα. Ο Δηλιγιάννης προέβαλλε το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, με τη μείωση των φόρων και την παροχή ευκαιριών στους προστατευόμενους του για κατάληψη δημοσίων θέσεων.

ΚΕΙΜΕΝΟ: Οι αντιπρικοιπικοί δεν ήταν εναντίον του κεφαλαίου, αλλά ήθελαν να το θέσουν υπό τον έλεγχο της κρατικής μηχανής. Ο δηλιγιαννισμός, στην προσπάθειά του να εμποδίσει το τρικοιπικό έργο, κατέληξε να διαμορφώσει στην πράξη ένα πρόγραμμα με αναφορές όχι στο παρελθόν, αλλά στο παρόν και στο μέλλον. Το πρόγραμμα αυτό αντιτιθόταν στο τρικοιπικό, αλλά αυτό δε σημαίνει και ότι επιδίωκε το γύρισμα της ιστορίας προς τα πίσω. Αντίθετα, επιδίωκε έναν ορισμένο κοινωνικό εκσυγχρονισμό με άξονα της όλης προσπάθειας το κράτος. Ο Δηλιγιάννης επιδίωκε ισχυρή πολιτική εξουσία που να ελέγχει και την οικονομία.

ΣΧΟΛΙΚΟ σελ. 81: Στα εδάφη της Θεσσαλίας, στα οποία κυριαρχούσε η μεγάλη ιδιοκτησία οι δηλιγιαννικοί προσπάθησαν, χωρίς τελικά να το κατορθώσουν, να χορηγήσουν γη στους αγρότες και έλαβαν κάποια μέτρα για τη βελτίωση της θέσης τους. Δηλιγιάννης επέκρινε το κοινωνικό κόστος του εκσυγχρονισμού και υποστήριζε ένα κράτος κοινωνικής αλληλεγγύης. Το κόμμα του απεχθανόταν το τυχοδιωκτικό χρηματιστικό κεφάλαιο και υποστήριζε μια αργή οικονομική ανάπτυξη που θα βασιζόταν σε παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες

ΚΕΙΜΕΝΟ: Ο Θ. Δηλιγιάννης ξιφουλκούσε κατά της πλουτοκρατίας, κατά του χρηματικού και χρηματιστικού κεφαλαίου, υποσχόταν ένα συνδυασμό της οικονομικής προόδου με την κοινωνική δικαιοσύνη και κυρίως επιζητούσε να ενισχύσει τη δύναμη του κράτους. Οι δηλιγιαννικοί στιγμάτιζαν με υστερικό πάθος την κερδοσκοπία, το χρηματιστήριο, το χρηματικό κεφάλαιο, το χρηματικό πλούτο, την τοκογλυφία, την τραπεζική παντοδυναμία. Κήρυσσαν τον πόλεμο στους ξένους, στην Ευρώπη, στους πλούσιους Έλληνες της διασποράς. Παρόλα αυτά, ήταν υπέρ των παραγωγικών επενδύσεων, μέσα από έναν κατάλληλο κυβερνητικό προσανατολισμό.

ΜΟΝΑΔΕΣ 25

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ (ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ)